

som fremtidens postmoderne, ja, det kalder de den, administration står overfor. I det andet tilfælde rettes opmærksomheden mod embedsmændenes diskretionære beføjelser.

Det er altsammen meget vel. Problemerne opstår, når det bliver klart, hvilke konsekvenser disse og andre af bogens forfattere drager. De slår et slag for embedsmændene som legitime politiske aktører. De har som gruppe særligt samfundsmæssigt, om man vil etisk ansvar for udviklingen af den politiske dialog i samfundet. De argumenterer også for, at embedsmændenes varetagelse af denne funktion ikke alene er demokratisk legitim. Den er ifølge dem også nødvendig i det alt for pluralistiske og splittede amerikanske samfund.

Da er det, at der for det første er behov for at påpege, hvordan bogens budskab ikke er så nyt og frisk, som image-terminologien lægger op til. Den er en ny emballage for new public administration-skolens gamle budskab om administrations særlige etiske forpligtelser til at sikre den rigtige politiks realisering. Da er det også, at man får lyst til at efterlyse den politolog, som tør nyformulere nogle af de klassiske krav til embedsmændene i et demokratisk styret system. Også i dag er dette en vigtig opgave.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab

Lise Lyck (ed.), *The Nordic Countries and the Internal Market of the EEC*, København: Handelshøjskolens Forlag og Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1990, 235 s., kr. 288,00.

Denne bog indeholder et udvalg af bidrag til et seminar med samme titel, afholdt i april 1989 inden for rammerne af en arbejdsgruppe af forskere ved Handelshøjskolen. Formålet med dette seminar var, i henhold til initiativtagerne, dels at etablere et netværk af forskere interesseret i de økonomiske virkninger af integration, især med henblik på de nordiske lande og EF's indre marked, og dels at udveksle og diskutere ideer og bidrag vedrørende dette emne. Kun 17 af de ialt 30 bidrag, der blev fremlagt under seminaret, er offentliggjort i nærværende bog og heraf nogle i form af sammendrag. Sammendrag af de øvrige bidrag kan dog rekvireres fra Handelshøjskolens Institut for Nationaløkonomi for en pris af 16 kr.

Den europæiske integrationsproces i almindelighed, dens konsekvenser for den økonomiske politiks selvstændighed og for de nordiske lande behandles i seks af de 17 bidrag; tre bidrag behandler forskellige sider og konsekvenser af skatteharmoniseringen og afskaffelsen af grænsekontrol; tre bidrag belyser virkningerne af liberaliseringen af kapitalbevægelser og skabelsen af et integreret europæisk penge- og kapitalmarked; to bidrag dækker virkningen på tredjelandes industrivirksomheder af fjernelsen af tekniske handelshindringer samt specialiseringen af industrivirksomheder inden for Det europæiske økonomiske Rum; endelig behandler tre bidrag konsekvenserne af integrationen for den nordiske

som fremtidens postmoderne, ja, det kalder de den, administration står overfor. I det andet tilfælde rettes opmærksomheden mod embedsmændenes diskretionære beføjelser.

Det er altsammen meget vel. Problemerne opstår, når det bliver klart, hvilke konsekvenser disse og andre af bogens forfattere drager. De slår et slag for embedsmændene som legitime politiske aktører. De har som gruppe særligt samfundsmæssigt, om man vil etisk ansvar for udviklingen af den politiske dialog i samfundet. De argumenterer også for, at embedsmændenes varetagelse af denne funktion ikke alene er demokratisk legitim. Den er ifølge dem også nødvendig i det alt for pluralistiske og splittede amerikanske samfund.

Da er det, at der for det første er behov for at påpege, hvordan bogens budskab ikke er så nyt og frisk, som image-terminologien lægger op til. Den er en ny emballage for new public administration-skolens gamle budskab om administrations særlige etiske forpligtelser til at sikre den rigtige politiks realisering. Da er det også, at man får lyst til at efterlyse den politolog, som tør nyformulere nogle af de klassiske krav til embedsmændene i et demokratisk styret system. Også i dag er dette en vigtig opgave.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab

Lise Lyck (ed.), *The Nordic Countries and the Internal Market of the EEC*, København: Handelshøjskolens Forlag og Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1990, 235 s., kr. 288,00.

Denne bog indeholder et udvalg af bidrag til et seminar med samme titel, afholdt i april 1989 inden for rammerne af en arbejdsgruppe af forskere ved Handelshøjskolen. Formålet med dette seminar var, i henhold til initiativtagerne, dels at etablere et netværk af forskere interesseret i de økonomiske virkninger af integration, især med henblik på de nordiske lande og EF's indre marked, og dels at udveksle og diskutere ideer og bidrag vedrørende dette emne. Kun 17 af de ialt 30 bidrag, der blev fremlagt under seminaret, er offentliggjort i nærværende bog og heraf nogle i form af sammendrag. Sammendrag af de øvrige bidrag kan dog rekvireres fra Handelshøjskolens Institut for Nationaløkonomi for en pris af 16 kr.

Den europæiske integrationsproces i almindelighed, dens konsekvenser for den økonomiske politiks selvstændighed og for de nordiske lande behandles i seks af de 17 bidrag; tre bidrag behandler forskellige sider og konsekvenser af skatteharmoniseringen og afskaffelsen af grænsekontrol; tre bidrag belyser virkningerne af liberaliseringen af kapitalbevægelser og skabelsen af et integreret europæisk penge- og kapitalmarked; to bidrag dækker virkningen på tredjelandes industrivirksomheder af fjernelsen af tekniske handelshindringer samt specialiseringen af industrivirksomheder inden for Det europæiske økonomiske Rum; endelig behandler tre bidrag konsekvenserne af integrationen for den nordiske

velfærdsstat i almindelighed og for arbejdsmarkedet i særdeleshed. Alt efter læserens sindsstemning kan der således siges at være tale om et righoldigt temavalg eller om en blandet landhandel. Fordøjelsen af værket lettes dog betydeligt af en yderst nyttig indledning, med et kort resumé af de enkelte kapitler, udarbejdet af Robert Hine, som iøvrigt også er forfatter til kapitlet vedrørende specialiseringen af industrivirksomheder.

Selv om der er mange relevante detailbetragtninger, synes de fleste forfattere desværre at have tabt af syne, at fjernelsen af de resterende handelshindringer inden for det indre marked oprindeligt blev besluttet med henblik på at skabe større fleksibilitet og dynamik gennem større intern konkurrence, en bedre udnyttelse af produktionsfaktorerne samt en bedre udnyttelse af stordriftsfordelene i produktion, markedsføring etc. (Se for eksempel Det Økonomiske Råds diskussionsoplæg til mødet den 23. maj 1989). Liberaliseringen på EF-plan kan og bør således primært ses som et centralt element i de generelle bestræbelser på at styrke udbudssiden, som blev udfoldet i de fleste EF-lande i 1980'erne. Selvsagt kan der være rig anledning til at diskutere både målene og midlerne i denne politik. At alternativet til denne udbudspolitik måske ville have været fortsat eller endog forværret stagnation i Europa synes dog ikke at have spillet en rolle i de fleste bidragydernes arbejde med 1992-problemerne.

Hvad specielt de nordiske lande angår, må det vel også erkendes, at der i dag er udstrakt tvivl om, hvorvidt de mange og omfattende beskyttelsesordninger og det skatteniveau, som kræves til deres finansiering, ikke har negative virkninger på den økonomiske vækst på længere sigt. Sådanne overvejelser synes dog ikke at spille ind for flertallet af bidragyderne: For dem er EF's indre marked tydeligvis den store stygge ulv, som kun tænker på at opsluge de uskyldige skandinaviske velfærdssystemer, give monopolgevinster til virksomhederne og reducere de offentlige indtægter.

På baggrund af de mange Cassandra'er i gruppen er det særligt forfriskende at studere Björn Hetnes kapitel om den europæiske integration i et historisk lys. Hetne understreger (i april 1989), at EF-integrationens økonomiske logik ikke nødvendigvis falder sammen med den politiske og sikkerhedsmæssige logik i et bredere europæisk perspektiv. På baggrund af den seneste udvikling i Østeuropa og Sovjetunionen får Hetnes betragtninger en næsten profetisk klang, og man får afgjort lyst til at studere andre af hans bidrag til den europæiske debat.

Selv om man generelt, om end med vigtige undtagelser, må beklage en vis partialitet i fremstillingen, er der klart tale om et nyttigt tilskud til den voksende strøm af litteratur vedrørende de nordiske landes tilpasning til det indre marked. Man må derfor absolut opfordre arbejdsgruppen til at forske videre på området og rapportere tilbage med nye papirer. I så fald ville det være nyttigt i kommende værker at offentliggøre en kort præsentation af bidragydernes baggrund og position. Det savnes i nærværende værk.

Jørgen Mortensen
Centre for European Policy Studies
Bruxelles